

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” **XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL**

“MILLIY QADRIYAT” PLATFORMASI ASOSIDA AKSIOLOGIK KOMPETENSIYALARNI SUN’IY INTELEKT YORDAMIDA DIAGNOSTIKA QILISH METODIKASI

Shabbazova Dilfuza Ruzikulovna,

p.f.f.d (PhD), dotsent

Termiz davlat pedagogika instituti

Annotatsiya. Mazkur maqolada boshlang‘ich ta’limda o‘quvchilarning aksiologik kompetensiyalarini sun‘iy intellekt asosida diagnostika qilishning nazariy-metodologik asoslari yoritilib, “Milliy qadriyat” platformasi misolida amaliy jihatdan asoslanadi. Tadqiqotda aksiologik kompetensiyaning kognitiv, emotsional va xulqiy komponentlarini aniqlovchi raqamli diagnostik model ishlab chiqildi. AI algoritmlari asosida o‘quvchilarning reflektiv javoblari, qadriyatlarga munosabati va prosotsial xulq indikatorlari tahlil qilindi. Natijalar AI integratsiyalashgan diagnostik platforma aksiologik kompetensiyalarni baholashda yuqori aniqlik va monitoring samaradorligini ta’minlashini ko‘rsatdi.

Kalit so‘zlar: aksiologik paradigma, aksiologik kompetensiya, sun‘iy intellekt, diagnostik platforma, raqamli pedagogika, boshlang‘ich ta’lim, “Milliy qadriyat” platformasi.

Аннотация. В статье освещаются теоретико-методологические основы диагностики аксиологических компетенций учащихся начальной школы на базе искусственного интеллекта и приводятся практические обоснования на примере платформы "Milliy qadriyat" ("Национальные ценности"). В рамках исследования была разработана цифровая диагностическая модель, определяющая когнитивный, эмоциональный и поведенческий компоненты аксиологической компетенции. С помощью алгоритмов ИИ были проанализированы рефлексивные ответы учащихся, их отношение к ценностям и показатели просоциального поведения. Результаты показали, что интегрированная с ИИ диагностическая платформа обеспечивает высокую точность в оценке аксиологических компетенций и эффективность мониторинга.

Ключевые слова: аксиологическая парадигма, аксиологическая компетенция, искусственный интеллект, диагностическая платформа, цифровая педагогика, начальное образование, платформа "Milliy qadriyat."

Abstract. This article illuminates the theoretical and methodological foundations for diagnosing the axiological competencies of primary school students using artificial intelligence and substantiates its practical application through the "Milliy Qadriyat" (National Value) platform. The study developed a digital diagnostic model to identify the cognitive, emotional, and behavioral components of axiological competence. Utilizing AI algorithms, the research analyzed students' reflective responses, attitudes toward values, and indicators of prosocial behavior. The results demonstrate that an AI-integrated diagnostic platform provides high accuracy and effective monitoring for the assessment of axiological competencies.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Keywords: *axiological paradigm, axiological competence, artificial intelligence, diagnostic platform, digital pedagogy, primary education, "Milliy Qadriyat" platform.*

XXI asrda raqamli texnologiyalar va sun’iy intellekt tizimlarining jadal rivojlanishi ta’lim jarayonini tashkil etish, monitoring qilish va baholash mexanizmlarini tubdan modernizatsiya qilish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, pedagogik diagnostika sohasida an’anaviy baholash tizimlarining cheklanganligi yaqqol namoyon bo’lmoqda. Amaldagi baholash mexanizmlari asosan o’quvchilarning bilim, ko’nikma va akademik natijalarini aniqlashga qaratilgan bo’lib, shaxsning qadriyatlarga munosabati, axloqiy pozitsiyasi, reflektiv tafakkuri hamda ijtimoiy xulq ko’rsatkichlarini kompleks tahlil qilish imkoniyatlari yetarli emas [1]. Shu bois zamonaviy pedagogikada o’quvchilarning ma’naviy-axloqiy rivojlanishini raqamli muhitda monitoring qilish va diagnostika qilishga xizmat qiluvchi innovatsion metodikalarni ishlab chiqish dolzarb ilmiy muammolardan biri sifatida e’tirof etilmoqda.

Pedagogik aksiologiya ta’limni insonning ma’naviy kamoloti va qadriyatlar tizimi bilan uzviy bog’liq ijtimoiy-madaniy jarayon sifatida talqin qiladi. Aksiologik paradigma doirasida ta’limning asosiy vazifasi shaxsda umuminsoniy va milliy qadriyatlarni shakllantirish, ularni ongli ravishda anglash hamda kundalik faoliyatda namoyon etishdan iboratdir [2]. Shu nuqtai nazardan, aksiologik kompetensiya shaxsning qadriyatlar haqidagi bilimlari, ularga nisbatan emotsional munosabati va real xulqiy faoliyatidagi aksini ifodalovchi integrativ sifat sifatida qaraladi. Biroq pedagogik amaliyotda mazkur kompetensiyalarni aniqlash va baholashga qaratilgan metodik mexanizmlar ko’proq subyektiv kuzatuv va an’anaviy nazorat usullariga tayanib kelmoqda [3]. Natijada o’quvchilarning qadriyatli rivojlanish dinamikasini aniq monitoring qilish imkoniyati cheklanmoqda.

Sun’iy intellekt texnologiyalarining ta’lim tizimiga kirib kelishi pedagogik diagnostika metodologiyasini yangi bosqichga olib chiqmoqda. AI algoritmlari katta hajmdagi pedagogik ma’lumotlarni avtomatik qayta ishlash, reflektiv javoblarni semantik tahlil qilish, o’quvchilarning individual rivojlanish trayektoriyasini prognozlash va real vaqt monitoringini amalga oshirish imkoniyatiga ega [4]. Ayniqsa, AI asosidagi diagnostik platformalar o’quvchilarning kognitiv faoliyati bilan bir qatorda, ularning emotsional reaksiyasi, ijtimoiy moslashuvi va qadriyatli xulq indikatorlarini

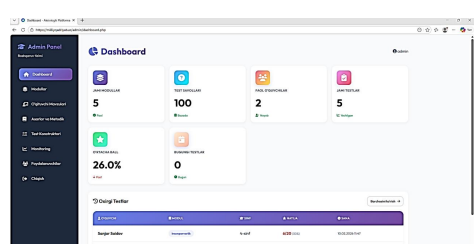
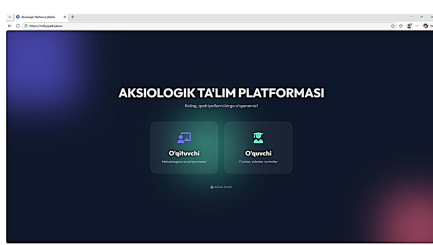
“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

ham kompleks baholash imkonini bermoqda. Bu esa ta’limni shaxsga yo‘naltirilgan va aksiologik yondashuv asosida tashkil etishda muhim metodologik vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Mazkur tadqiqotda “Milliy qadriyat” platformasi aksiologik kompetensiyalarni diagnostika qilishning integrativ raqamli muhiti sifatida tahlil qilinadi. Platforma tarkibiga qadriyatga yo‘naltirilgan o‘quv modullari, AI asosidagi diagnostik testlar, reflektiv topshiriqlar, prosotsial xulq monitoringi hamda avtomatik analitik tizim integratsiya qilingan. Ushbu mexanizm o‘quvchilarning ma’naviy-axloqiy rivojlanishini muntazam monitoring qilish va individual pedagogik tavsiyalar ishlab chiqish imkonini beradi.

Tadqiqotning maqsadi - “Milliy qadriyat” platformasi asosida aksiologik kompetensiyalarni sun’iy intellekt yordamida diagnostika qilish metodikasini ishlab chiqish hamda uning pedagogik samaradorligini aniqlashdan iborat.

Tadqiqot vazifalari quyidagilardan iborat: aksiologik kompetensiyaning strukturaviy komponentlarini aniqlash; AI asosidagi diagnostik indikatorlar tizimini ishlab chiqish; “Milliy qadriyat” platformasining diagnostik imkoniyatlarini tahlil qilish; tajriba-sinov asosida metodikaning samaradorligini aniqlash.

So‘nggi yillarda pedagogik aksiologiya ta’lim nazariyasining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida shakllanib, shaxsning ma’naviy-axloqiy rivojlanishini ta’lim samaradorligining muhim ko‘rsatkichi sifatida talqin etmoqda. Tadqiqotchilar ta’lim mazmunini faqat akademik bilimlar majmuasi emas, balki shaxsning qadriyatli pozitsiyasini shakllantiruvchi integrativ tizim sifatida ko‘rib chiqmoqdalar [1]. Shu nuqtai nazardan, boshlang‘ich ta’lim bosqichi aksiologik rivojlanishning eng sezgir davri sifatida alohida ilmiy ahamiyat kasb etadi.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Mahalliy va xorijiy tadqiqotlarda o‘quvchilarning qadriyatlarga munosabatini shakllantirishda reflektiv o‘qitish, muammoli vaziyatlar, badiiy matnlar va kommunikativ faoliyatning samaradorligi qayd etilgan [2]. Ayniqsa, o‘qish savodxonligi darslari axloqiy tanlov, empatiya, hamkorlik va fuqarolik mas’uliyati kabi sifatlarni rivojlantirish uchun qulay pedagogik muhit sifatida baholanadi. Biroq aksariyat metodikalarda qadriyatlarni rivojlantirish jarayoni tavsifiy xarakterga ega bo‘lib, uning diagnostik monitoring mexanizmlari yetarli darajada ishlab chiqilmagan.

Raqamli pedagogika bo‘yicha olib borilgan ilmiy izlanishlarda sun‘iy intellekt texnologiyalarining adaptiv ta’lim, avtomatik baholash va o‘quv analitikasi sohalaridagi imkoniyatlari keng yoritilgan [3]. AI algoritmlari o‘quvchilarning faoliyatini individual tahlil qilish, o‘zlashtirish dinamikasini prognozlash va pedagogik qarorlarni optimallashtirish imkonini bermoqda. Shu bilan birga, mavjud AI-platformalarning asosiy qismi akademik natijalarni baholashga yo‘naltirilgan bo‘lib, ma’naviy-axloqiy rivojlanish indikatorlarini aniqlash masalasi ikkilamchi darajada qolmoqda. Hozirgi pedagogik diagnostika tizimlarida reflektiv javoblarni semantik jihatdan tahlil qilish, prosotsial xulqni monitoring qilish hamda qadriyatlarga oid individual rivojlanish trayektoriyasini aniqlashga xizmat qiluvchi kompleks raqamli model yetishmaydi [4]. Ayniqsa, boshlang‘ich ta’limda aksiologik kompetensiyalarni real vaqt rejimida baholash va pedagogik tavsiyalar ishlab chiqishga qodir AI-integratsiyalashgan platformalar bo‘yicha tadqiqotlar deyarli uchramaydi.

Mazkur tadqiqot aynan shu ilmiy-metodologik bo‘shliqni to‘ldirishga qaratilgan bo‘lib, “Milliy qadriyat” platformasi asosida aksiologik kompetensiyalarni sun‘iy intellekt yordamida diagnostika qilishning integrativ modelini taklif etadi. Tadqiqotning innovatsion jihati shundaki, unda pedagogik aksiologiya, raqamli pedagogika va AI-analitika yagona diagnostik tizim doirasida birlashtiriladi. Bu esa o‘quvchilarning qadriyatlarga oid rivojlanishini kompleks monitoring qilish va individual pedagogik yondashuvni kuchaytirish imkonini beradi. Tadqiqot natijalari sun‘iy intellekt asosidagi diagnostik platformalar aksiologik kompetensiyalarni baholash jarayonini sezilarli darajada optimallashtirishini ko‘rsatdi. An’anaviy pedagogik diagnostika usullarida o‘quvchilarning ma’naviy-axloqiy rivojlanishi ko‘proq subyektiv kuzatuv va umumiy tavsiflarga tayangan holda baholansa, AI integratsiyalashgan tizim reflektiv javoblar, xulqiy reaksiyalar va qadriyatlarga oid tanlovlarni

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

kompleks semantik tahlil qilish imkonini berdi. Ayniqsa, o‘quvchilarning axloqiy vaziyatlarga munosabatini avtomatik qayta ishlash ularning ichki qadriyat pozitsiyasini aniqlashda yuqori diagnostik aniqlikni ta’minladi.

Tajriba-sinov natijalari “Milliy qadriyat” platformasi aksiologik kompetensiyalarning rivojlanish dinamikasini monitoring qilishda samarali raqamli muhit vazifasini bajarganini tasdiqladi. Platformaning analitik moduli o‘quvchilarning individual rivojlanish trayektoriyasini kuzatish, prosotsial xulq indikatorlarini qayd etish va pedagoglarga differensial tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi. Bu esa ta’lim jarayonini shaxsga yo‘naltirish va individual pedagogik yondashuvni kuchaytirishda muhim ahamiyat kasb etdi. Tadqiqot davomida aksiologik kompetensiyalarni baholashda kognitiv ko‘rsatkichlar bilan bir qatorda emotsional va xulqiy indikatorlarni ham integrativ tahlil qilish zarurligi aniqlandi. Chunki qadriyatlarining real shakllanishi faqat nazariy bilimlar orqali emas, balki o‘quvchining kundalik xulqi, kommunikativ faoliyati va ijtimoiy tanlovlarida namoyon bo‘ladi. Shu nuqtai nazardan, AI asosidagi diagnostik tizimlar reflektiv tafakkur, hamkorlik, mas’uliyat va empatiya kabi murakkab psixopedagogik ko‘rsatkichlarni monitoring qilishda yangi imkoniyatlarni ochib bermoqda.

Biroq AI texnologiyalarini pedagogik diagnostikaga integratsiyalash bir qator metodologik va etik muammolarni ham yuzaga keltiradi. Xususan, o‘quvchilarning shaxsiy ma’lumotlarini himoya qilish, algoritmik xolislikni ta’minlash, semantik tahlil natijalarining obyektivligini nazorat qilish hamda AI tizimlarining pedagogik qaror qabul qilishdagi rolga doir masalalar alohida e’tibor talab qiladi. Shu sababli AI-platformalarni ta’lim tizimiga joriy etishda pedagogik, texnologik va etik tamoyillar o‘rtasidagi muvozanatni saqlash muhim hisoblanadi.

Mazkur tadqiqot pedagogik aksiologiya va sun’iy intellekt integratsiyasining amaliy samaradorligini ko‘rsatib, boshlang‘ich ta’limda qadriyatga yo‘naltirilgan diagnostikaning yangi metodologik modelini taklif etadi. Tadqiqot natijalari AI asosidagi aksiologik monitoring tizimlarini kengroq pedagogik amaliyotga joriy etish uchun ilmiy-metodik asos bo‘lib xizmat qilishi mumkin.

“Milliy qadriyat” platformasi asosida ishlab chiqilgan sun’iy intellektli diagnostik metodika boshlang‘ich ta’limda aksiologik kompetensiyalarni kompleks baholashning innovatsion modeli

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

sifatida o‘z samaradorligini namoyon etdi. Tadqiqot natijalari AI integratsiyalashgan diagnostik tizim o‘quvchilarning qadriyatlar haqidagi bilimlari, ularga nisbatan emotsional munosabati va xulqiy faoliyatini yagona integrativ mexanizm asosida monitoring qilish imkonini berishini ko‘rsatdi. Ishlab chiqilgan metodika pedagogik diagnostikani avtomatlashtirish, individual rivojlanish trayektoriyasini aniqlash va real vaqt rejimida monitoring olib borish orqali ta’lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qildi. Ayniqsa, reflektiv javoblarni semantik tahlil qilish va prosotsial xulq indikatorlarini avtomatik qayd etish o‘quvchilarning ichki aksiologik pozitsiyasini aniqlashda yuqori diagnostik aniqlikni ta’minladi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, AI asosidagi diagnostik platformalar aksiologik paradigmaga asoslangan ta’limni raqamli muhitda samarali tashkil etish, shaxsga yo‘naltirilgan pedagogik yondashuvni kuchaytirish va qadriyatli rivojlanish monitoringini tizimlashtirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Shu bilan birga, bunday tizimlarni joriy etishda axborot xavfsizligi, algoritmik xolislik va pedagogik etik tamoyillarni hisobga olish zarurligi ham aniqlandi.

Kelgusida “Milliy qadriyat” platformasini adaptiv AI texnologiyalari, katta ma’lumotlar (big data) tahlili va intellektual tavsiya tizimlari bilan integratsiyalash aksiologik diagnostikaning aniqligi va moslashuvchanligini yanada oshirish imkonini beradi. Shu jihatdan, mazkur tadqiqot pedagogik aksiologiya, raqamli pedagogika va sun’iy intellekt integratsiyasi yo‘nalishidagi istiqbolli ilmiy tadqiqotlar uchun metodologik asos vazifasini bajaradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Tolipov O‘.Q., Usmonboyeva M.A. Pedagogik texnologiyalarning nazariy va amaliy asoslari. - Toshkent: Fan, 2010. - 248 b.
2. Nishonova Z.T., Alimuhamedov A.A. Pedagogika nazariyasi va tarixi. - Toshkent: O‘qituvchi, 2018. - 320 b.
3. Muslimov N.A. Kasb ta’limi o‘qituvchilarini kasbiy shakllantirishning nazariy-metodik asoslari. - Toshkent: Fan, 2007. - 357 b.
4. Shabbazova D.R. Boshlang‘ich ta’lim mazmunini aksiologik paradigma asosida tizimlashtirishning nazariy asoslari // Zamonaviy ta’lim. - Toshkent, 2025. - №4. - B. 45-52.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

5. Shabbazova D.R. Aksiologik yondashuv asosida boshlang‘ich ta’limda qadriyat kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi // Pedagogik mahorat. - Buxoro, 2024. - №6. - B. 88-94.
6. Xoliqov A.A. Pedagogik mahorat asoslari. – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2011. - 420 b.